

MÓSA PIJADE ÉS A TŐKE SZERBHORVÁT KIADÁSA

A belgrádi *Kultura* kiadásában márciusban megjelent Marx Tőkéje harmadik szerbhorvát nyelvű kiadásának első kötete. Két hónap múlva elhagyja a sajtót a második, majd az év végén a harmadik kötet is. Az új kiadás javított fordításban nyújtja az olvasóknak Marx életművét.

A Tőkét első ízben Moša Pijade fordította le szerbhorvát nyelvre Rodoljub Čolaković közreműködésével a mitrovicai és a lepoglavai fegyházban. Ez a fordítás a Kautsky által sajtó alá rendezett és a moszkvai Marx-Engels-Lenin Intézet kiadásában megjelent német nyelvű Tőke szövege alapján készült. A belgrádi Kozmosz adta ki, 1933-ban. A címlapon az áll, hogy M. Porobić és R. Bosanac fordította.

A háború utáni első esztendőikben csaknem változatlanul jelent meg a mű második szerbhorvát kiadása. Moša Pijade már akkor foglalkozott azzal a gondolattal, hogy kijavítja a fordítás nyelvi, szakkiifejezési és egyéb hibáit, de elfoglaltsága ezt lehetlenné tette.

A harmadik, javított kiadás előkészítésén néhány évvel ezelőtt kezdett dolgozni a fordító. Jóllehet nagyon kevés időt szakíthatott erre a munkára, igen alaposan végezte föladatát.

Beszerezte a Tőke két francia, egy angol, amerikai, német, orosz és bolgár kiadását is, de minden munkáját az Engels által sajtó alá rendezett negyedik kiadásra alapozta (ezt Marx és Engels műveinek kiadója a hamburgi Meissner nyomatta ki). Sok-sok példával illusztrálható, mikorra gondossággal igyekezett megőrizni a szerző gondolatait, hű maradni az eredeti szöveghez. A használt kiadványok margóira egész sor észrevételt jegyzett föl, még pedig azon a nyelven, amelyen az adott könyvet nyomtatták. A fordítás csiszolása végett sok szakember és különféle intézmények véleményét is megkérdezte. Még azt sem hagyta figyelmen kívül, hogy a Tőke harmadik szerbhorvát kiadása milyen kivitelben jelenik meg. Igen gyakran ellátogatott a Beográdi Grafikai Intézetbe, ahol a harmadik kiadás készült, hogy utasításokat adjon, megválassza a betűtípusokat, megjelölje a kiemelés módját stb.

Amíg el nem indult utolsó útjára, rövid pihenőit használta a Tőke fordításának sajtó alá rendezésére. Amikor azonban befe-

jezte az első és a második kötetet, nem volt meglegedve munkájával.

— Most le kellene ülnöm és mindezt jól át kellene csiszolnom — mondogatta.

Moša Pijade, sajnós, nem fejezhette be fordítását, melyet élete művének tartott. A harmadik kötet befejezésében őt is, akár csak a mű szerzőjét, meggátolta a halál.

ANDRIĆOT ÉS KRLEŽÁT NÓBEL-DÍJRA JELÖLTÉK

Hazánk eddig még nem élt azzal a joggal, hogy jelölteket terjesszen elő a Nóbeldíjra. Szerényebbek voltunk a kelleténél, jóllehet nem egy jugoszláv író műve aratott sikert határainkon túl is; s közöttük néhány megüti az irodalmi Nóbeldíj mértékét.

Az idén azonban a Jugoszláv Írószövetség javaslatot küldött a Svéd Tudományos Akadémiának az idei irodalmi Nóbeldíj megítélésére, s a maga nevében Ivó Andrićot és Miroslav Krležát jelölte erre a nagy elismerésre.

A külföldi olvasóknak és kritikusoknak az utóbbi években alkalmuk volt a Trávniki krónika, a Híd a Drinán, a Filip Latinnovics visszatérése és a Theresienburgi temetés több idegen nyelvű fordításából némely ismeretet szerezni Andrić és Krleža irodalmi munkásságáról.

GEORGES ROUAULT

a modern festőművész „nagy magányosa“ nyolcvanhétéves korában meghalt. Páris külvárosának egyik pincéjében született 1871-ben, az osztrómárambot idején. Műasztalos édesanya fiát is valami becsületes mesterségre akarja adni és így lesz a tizennégyéves Rouaaultból üvegfestő inas. Templomablakokat fest. Gazdája felismeri tehetségét és irányítja a művészi pálya felé. Üvegfestői múltja azonban meglátszott a már kifejlődött művészen is.

Első mesterei Moneau és Cézanne voltak, de csakhamar fel- szabadult hatásuk alól és levetett minden akadémizmust is, ki- alakította jellegzetes stílusát, amely egyetlen elődjéhez sem ha- sonlított, és amelyet nem is követett senki: vastag fekete vona- lakkal határolt telt színfoltok tobzódása merész ellentétekben egy- más mellett. Kezdetben kedvelt témaköre az utcányok és a bo- hócok világa. Megvetette a női szépséget, elnyűtt testű öregedő utcányokat, megindítóan szomorú bohócokat festett. Önála mindez vallásos átértékelésen ment át, korunk páriáit és mártír- jait látta bennük, és megmutatta őket a maguk emberi csunya- ságában és szomorúságában. Anoképei mesteri jellemábrázolások. Az érett, elmélyült Rouault az emberi nyomorúság és szenvedés festője: menekülők, betegek, elkínzottak jelennek meg most már egyre gyakrabban használt technikájában a rézkarcolkon és lito- gráfián. Krisztus kínszenvedése és a háború áldozatai külön so- rozatok. Rouault csakis teljes magányban tudott dolgozni, padlás- műterme címét még családjának sem mondta meg, és legjobb barátja sem tehette be a lábát. Emberi és művészi magányossága egységbe forrt össze.

Egyike volt azoknak a „független festőknek, akik a párisi nemzeti szalon 1905. évi tárlatán olyan nagy felháborodást kel- tettek a hagyományok sutbadobásával, s akiket ezért *fauves*-nak, azaz vadaknak neveztek el. Ennek a csoportnak a tagjai voltak Matisse, Rouault és Vlaminck, habár nincs bennük semmi közös, „iskolaszerű“ vonás, mindegyikük teljesen önálló egyéniség. Rouault mindenkitől elüt, művészetében mindvégig volt vallami az üvegfestészet jellegzetességéből. Található megállapítás reá, hogy az a festő, kinek sem elődje nem volt, sem követői nem voltak (mint ezt már a HÍD-ban néhány év előtt B. Szabó György megírta Konjović művészetével kapcsolatban, akit Rouault-hoz szoktak hasonlítani).

A KÖLTZSNET NEMZETKÖZI DÍJA

Ribeiro Kouto költőt, Brazília beográdi nagykövetét nemrég- ben kitüntették a költészet nemzetközi díjával. Ezt a jutalmat minden esztendőben egy több ország képviselőiből álló bizottság osztja ki.

Ribeiro Kouto hatvan esztendőös. Ifjúkora óta foglalkozik iro- dalommal. Eddig tizennégy verses- és elbeszélés-kötetet adott ki. Érdekes, hogy első elbeszélésének témáját a balkáni háborúból merítette. Portugál és francia nyelven ír. Egyes műveit több nyelvre is lefordították. Mint nagykövet tizenegy éve képviseli Braziliát fővárosunkban. Hazánknak nagy barátja.

A díj átvétele alkalmából adott egyik nyilatkozatában Ribeiro Kouto egyebek közt ezt mondta: „Negyvenéves irodalmi tevékeny- ségem alatt sohasem írtam egyetlen bátorlalanító sort sem. Néze- tem szerint a művésznek az a hivatása, hogy kifejezzen bizonyos belső örömet, az élet élvezetét és azt a szükségletet, hogy szeres- sük a lényeket és a dolgokat...“